

ГОТУЄМОСЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ АТЕСТАЦІЇ

ІКТ-КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

*Наталія Крутова, завідувач кабінету інформаційних освітніх технологій
Рівненського ОІППО*

Модернізація мереж освітніх установ, об'єктивування результатів освітньої діяльності, диверсифікація форм навчання, індивідуалізація навчальних планів — усі ці та багато інших аспектів модернізації освіти вимагають нових форм методичної роботи, заснованих на ІКТ. Рівень змістовних інновацій передбачає також і проектування, реалізацію локальних та пілотних педагогічних експериментів.

Педагоги нового покоління повинні вміти кваліфіковано обирати та застосовувати саме ті технології, які повною мірою сприятимуть досягненню мети, а саме гармонійному розвитку учнів із урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 11.05.11 № 436 «Про підготовку до початку 2011/2012 навчального року», листа МОНмолодьспорту від 24.06.11 № 1/9-493 «Щодо організації навчання вчителів з використання інформаційно-комунікаційних технологій» у новому навчальному році необхідно забезпечити 100-відсоткове оволодіння вчителями до кінця 2011 р. знань і навичок з основ інформаційно-комунікаційних технологій.

У зв'язку з затвердженням Типового положення про атестацію педагогічних працівників (Наказ МОН № 930 від 06.10.10 р.), при присвоєнні всіх кваліфікаційних категорій «спеціаліст», «спеціаліст другої категорії», «спеціаліст першої категорії», «спеціаліст вищої категорії» передбачається використання вчителем у навчально-виховному процесі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), цифрових освітніх ресурсів (ЦОР).

Проблема професійної ІКТ-компетентності сучасного вчителя у сфері інформаційно-комунікаційних технологій є актуальною і разом з тим потребує розв'язання низки питань. Оскільки для освітньої галузі в Україні ще немає єдиних державних стандартів щодо використання ІКТ і ЦОР, то необхідно здійснювати індивідуальний підхід щодо навчання вчителів, орієнтуючись на існуючі нормативні документи.

Нині змінюються цілі та завдання сучасної освіти, — відбувається зміщення акценту із заохочення знань на формування компетентностей, на особистісно зорієнтоване навчання.

За якими критеріями має враховуватись ІКТ-компетентність педагога та його зміння використовувати інформаційні технології у навчально-виховному процесі при присвоюванні кваліфікаційної категорії?

Необхідно зазначити, що формування ІКТ-компетентності вчителів полягає не тільки і не стільки в оволодінні ними навичок операцій засобами інформаційних технологій, як у формуванні досвіду застосування ІКТ у своїй професійній діяльності орієнтованого на сучасні освітні результали.

Основні аспекти компетентності:

- наявність достатнього рівня функціональної грамотності у сфері ІКТ;
- ефективне обґрунтоване застосування ІКТ та цифрових освітніх ресурсів для вирішення професійних, соціальних та особистісних завдань;
- розуміння ІКТ як основи розвитку суб'єктів інформаційного суспільства, здатних до створення знань, що вміють оперувати масивами інформації для отримання нового інтелектуального або діяльнісного результату.

Слід зазначити, що ІКТ-компетентним учителем вважається не лише той, хто має різні посвідчення про відповідну ІКТ-підготовку, а насамперед той, хто вміє знання та зміння втілювати у педагогічну діяльність.

Рівні ІКТ-компетентності сучасного вчителя

Психологічний рівень оволодіння ІКТ. Характеризується наявністю у вчителів знань, умінь і навичок, достатніх для користування обладнанням, програмним забезпеченням і ре-

сурсами у сфері ІКТ. При цьому слід розрізняти підрівні:

- комп'ютерної грамотності, що визначається сучасним станом ІКТ, ЦОР та загальним рівнем інформатизації суспільства;
- загальнопедагогічних знань, умінь і навичок у сфері застосування ІКТ в освітній діяльності;
- педагогічно-методологічних знань, умінь і навичок, які специфічні для предметної області.

Наприклад, учителі природничих предметів повинні вміти використовувати комп'ютерні математичні моделі процесів, пов'язаних з їх предметом (а на більш високому рівні — створювати такі моделі).

Діяльнісний рівень використання ІКТ. На цьому рівні функціональна грамотність учителя у сфері ІКТ ефективно та систематично застосовується вчителем для вирішення освітніх завдань:

- організаційних інновацій, які передбачають ефективну реалізацію вчителем:
 - супроводу мережевих форм здійснення освітнього процесу;
 - дистанційного, очно-заочного, домашнього навчання;
 - навчання на основі індивідуальних освітніх навчальних планів учнів;
 - співорганізації різних форм освітньої діяльності: урочистої, позаурочної, самостійної, виховної та інших — в єдиний освітньо-навчальний процес;
 - застосування сучасних технологій моніторингу освіти;
- змістовних інновацій, які характеризуються систематичним, цілеспрямованим і ефективним використанням ІКТ-ресурсів та ЦОР у досягненні нової якості освіти. Змістовні інновації включають в себе комплекс елементів:
 - розробка та реалізація навчальних курсів на основі ЦОР (елективних курсів, навчальних практик, курсів професійної та профільної орієнтації тощо);
 - реалізація нових видів освітньої діяльності (зокрема, проблемний і проектний підходи у навчанні учнів); організація освітнього процесу на основі самостійної індивідуальної та групової діяльності учнів з реалізації своїх особистісних, освітніх, соціальних та інших потреб та інтересів;
 - організація взаємодії учнів під час вирішення проблем і завдань на основі ІКТ;
 - застосування нових діагностичних засобів оцінки якості освіти (предметний моніторинг якості освіти, динамічну систему оцінювання досягнень учнів тощо).

Змістовні інновації є найскладнішим і разом із тим найпродуктивнішим рівнем як про-

фесійної компетентності вчителя загалом, так і ІКТ-компетентності. Наприклад, для вчителів природничих предметів (фізики, хімії, біології) використання методів комп'ютерного математичного моделювання, особливо у профільному варіанті навчання, є високопродуктивним; для філологів аналогічну роль можуть грати комп'ютерні технології аналізу текстів, для істориків — технології баз даних.

Описані вище рівні ІКТ-компетентності відповідають етапам професійного вдосконалення сучасного вчителя в сфері ІКТ. Психологічний рівень — найбільш масовий, найближчим часом його повинні освоїти всі без винятку вчителі. Рівень організаційних інновацій — це рівень успішної та продуктивної методичної роботи.

Вимоги щодо вмінь педагогічних працівників щодо використання ІКТ

Кожен учитель загальноосвітнього навчального закладу, незалежно від ступеня, типу, форми власності закладу та рівня своєї кваліфікації, повинен вміти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб і вимог сучасного високотехнологічного суспільства. Враховуючи лист МОНС України про 100-відсоткове оволодіння вчителями основ інформаційно-комунікаційних технологій, кожен учитель загальноосвітнього навчального закладу повинен вміти орієнтуватися в інформаційному просторі, отримувати інформацію та оперувати нею відповідно до власних потреб та якісного засвоєння матеріалу відповідно до програми навчального предмета. А саме:

- створювати текстові документи, таблиці, малюнки, діаграми, презентації;
- використовувати функції Інтернет-технологій, локальних мереж, баз даних;
- здійснювати анкетування, діагностування, тестування, пошук необхідної інформації за допомогою мережі Інтернет;
- розробляти власні електронні продукти (розробки уроків, демонстраційний матеріал);
- поєднувати готові електронні продукти (електронні підручники, енциклопедії, навчальні програми, демонстраційні програми тощо) у своїй професійній діяльності.

На сьогоднішній день є різні діагностичні карти, які дають змогу кожному вчителю відрефлексувати власну діяльність, визначити рівень сформованості ІКТ-компетентності. Пропоную одну з діагностичних карт сформованості інформаційно-комунікативної компетентності.

**Діагностична карта
сформованості інформаційно-комунікативної компетентності вчителя**

20 — 20 навчальний рік

Примітка: 3 бали — високий рівень, 2 бали — середній рівень, 1 бал — низький рівень, 0 — відсутність показника

	ІКТ-компетентність/грамотність учителя	0	1	2	3
1	Знання про можливості комп'ютера, призначення його пристройів і телекомунікаційних пристройів, інтерактивної дошки				
2	Знання про призначення програмних продуктів (Windows, MS Office), про їхні основні функції				
3	Знання про існування типикомп'ютерних мереж (зокрема Інтернет)				
4	Уміння набрати та форматувати текст за допомогою середовища текстового процесора				
5	Уміння створити та відформатувати таблицю за допомогою середовища табличного процесора				
6	Уміння створити електронну діаграму на основі табличних даних у середовищі табличного процесора				
7	Уміння створити просту лінійну презентацію до уроку (виховного заходу)				
8	Уміння створити презентацію до уроку (виховного заходу) з додаванням гіперпосилань, звуку тощо				
9	Знання прикладного програмного забезпечення (ППЗ), електронних підручників з предмета				
10	Уміння встановлювати прикладну програму на демонстраційний комп'ютер, користуватися проекційною технікою				
11	Уміти знаходити, оцінювати, відбирати та демонструвати інформацію з цифрових освітніх ресурсів (ЦОР) (наприклад, використовувати матеріали з електронних підручників, посібників)				
12	Уміння знаходити, відбирати інформацію (текст, фото, аудіо, відео тощо) з мережі Інтернет				
13	Уміння обирати та використовувати програмне забезпечення (текстовий і табличний редактори, програми для створення буклетів, сайтів, презентацій) для оптимального подання різного типу матеріалів, необхідних для навчально-виховного процесу				
14	Володіння методиками створення власного електронного дидактичного матеріалу				
15	Використання ІКТ для оформлення тематичного планування				
16	Використання ІКТ для моніторингу зі свого предмета				
17	Використання ІКТ для оформлення різних звітів з предмета				

	IKT-компетентність/грамотність учителя	0	1	2	3
18	Використання IKT для аналізу процесу навчання				
19	Уміння сформувати власне цифрове портфоліо та портфоліо учня				
20	Застосування інструментів організації навчальної діяльності учня (програми для тестування, електронні робочі зошити тощо)				
21	Дистанційно підтримувати навчальний процес (наприклад, із застосуванням електронних журналів)				
22	Організовувати роботу учнів у рамках мережевих комунікаційних проектів (Інтернет-олімпіади, конкурси, вікторини...)				
23	Створення банку інформаційних матеріалів, тестових завдань				
24	Прагнення до самоосвіти з IKT, ЦОР				
25	Взаємодія та співпраця з батьками засобами IKT (електронна пошта, електронний журнал)				
26	Уміння ефективно будувати процес спілкування з різними учасниками освітнього процесу засобами IKT: — шкільна мережа (форум); — електронна пошта аркуш розсилки; — соціальна мережа — сайт (розділ сайта) — форум; — wiki-середовище; — блог — RSS-потік — підкаст				
	РАЗОМ (сума балів)				

Учителі, які відповідають високому рівню володіння IKT-технологіями (за набраними балами), претендують на кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», середньому рівню (диференційовано від видів IKT-компетентності) — «спеціаліст першої категорії» та «спеціаліст другої категорії», низькому рівню — кваліфікаційна категорія «спеціаліст». Для відповідності до кваліфікаційної категорії можна застосовувати середній бал.

Пропоную анкету щодо аналізу уроку з використанням IKT для директорів і заступників директорів з навчально-виховної роботи загальноосвітніх навчальних закладів.

АНАЛІЗ УРОКУ З ВИКОРИСТАННЯМ ІКТ

Учитель:

Предмет, клас:

1. Особистий внесок учителя в розробку уроку з використанням ІКТ:

- 3 — використовувалися існуючі освітні ресурси;
- 4 — застосувалася адаптована методика використання засобів ІКТ;
- 5 — застосувалася авторська методика використання засобів ІКТ.

2. Форма використання програмного забезпечення:

- 0 — вибрана форма використання засобів ІКТ не сприяє вирішенню дидактичних задач;

3 — вибрана форма використання засобів ІКТ сприяє вирішенню окремих завдань уроку (навчальних, або розвивальних, або виховних);

5 — вибрана форма використання засобів ІКТ сприяє вирішенню всіх завдань уроку (навчальних, розвивальних, виховних).

3. Організація діяльності учнів на уроці:

0 — використання засобів ІКТ знижує ефективність навчальної діяльності учнів;

3 — ефективність навчальної діяльності учнів відповідає традиційному уроку;

5 — підвищується ефективність навчальної діяльності учнів.

4. Рівень методичної підготовки вчителя в галузі використання засобів ІКТ:

3 — недостатній рівень методичної підготовки вчителя;

4 — достатній рівень методичної підготовки вчителя;

5 — високий рівень методичної підготовки вчителя, яскраво виражений індивідуальний стиль роботи вчителя.

5. Вплив інформаційних технологій на результативність:

0 — штучне впровадження в урок засобів ІКТ;

3 — фрагментарне використання засобів ІКТ (незначний вплив на досягнення дидактичних цілей уроку);

5 — системне використання засобів ІКТ (інтегроване в зміст уроку).

6. Індивідуалізація навчання за рахунок використання засобів ІКТ:

0 — використання ІКТ не сприяє індивідуалізації навчання;

3 — використання засобів ІКТ частково підвищує ступінь індивідуалізації навчання;

5 — використання ІКТ спрямоване на індивідуалізацію навчання.

7. Дотримання санітарно-гігієнічних вимог:

0 — порушені санітарно-гігієнічні вимоги до проведення уроку в комп'ютерному класі;

3 — обладнання класу відповідає санітарно-гігієнічним вимогам до проведення уроку в комп'ютерному класі;

5 — обладнання та робота учнів відповідають санітарно-гігієнічним вимогам до проведення

уроку в комп'ютерному класі або мультимедійному центрі.

Головний критерій в оцінці уроків: чи підвищується ефективність уроку за рахунок використання засобів ІКТ та ЦОР (визначається, перш за все, активністю учнів і інтенсивністю навчально-виховного процесу, результативністю та досягненнями у пошуково-дослідницькій діяльності)

Примітка. Зазначити відповідний бал, знайти загальну суму (**від 28 до 35 балів** — високий рівень, **від 28 до 20** — середній рівень, **нижче 20** — критичний рівень).

Висновки: _____

Можливі види застосованих робіт: презентації, мультимедіа, прикладні офісні програми (Word, Excel, PowerPoint, Publisher), спеціалізовані програми (наприклад, Mathlab, GRAN, Maple тощо), програми для проведення тестів, педагогічні програмні засоби (ППЗ), електронні підручники, планшети, колекція цифрових освітніх ресурсів (ЦОР), мережа Інтернет (наприклад, бібліотека електронних наочних посібників), інтерактивна дошка, електронний класний журнал, використання локальної мережі, телекомунікації.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових освітніх ресурсів у професійній діяльності педагога оптимізує зміст навчання, модернізує методи та форми організації навчального процесу, забезпечує високий науковий і методичний рівень викладання, індивідуальний підхід у навчанні, підвищені ефективності та якості надання освітніх послуг.

Література

1. Типове положення про атестацію педагогічних працівників/ Нормативний документ МОН молоді та спорту України / рік затвердження — 2010.

2. ІКТ компетенції стандартів для вчителів. ЮНЕСКО. 2008 рік. Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, 2008. <http://cst.unesco-ci.org/sites/projects/cst>

•End•

**09855 — газета «Математика» +
газета «Інформатика»**

Вартість передплати

на 1 міс. — 44,86 грн на 6 міс. — 269,16 грн
на 12 міс. — 538,32 грн

Шомісяця ви отримуватимете:

informatika@1veresnya.com.ua
informatika.1veresnya@gmail.com